

СТАНОВИЩЕ

на Костадин Рабаджиев, д.и.н., професор в Катедрата по Археология при Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, член на Научно жури, утвърдено със заповед на г-н Директора на НАИМ-БАН (№ I 1069/ 27.07.2022), по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и Археология/ Археология, обявен в ДВ бр. 39/ 27.05.2022 г.

1. В обявения конкурс, организиран за нуждите на Секцията по тракийска археология, с тема: Културата на гръцките колонии по западното понтийско крайбрежие, протокол № 46/ 26.07.2022 г. на Научния съвет, единствен кандидат е гл. асист. д-р **Маргарит Дамянов**. Основание за неговото участие в конкурсната процедура е депозираната справка, че изпълнява минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ. Маргарит Дамянов е завършил специалност Археология в Историческия факултет на СУ (2000 г.), бил е редовен докторант към Катедрата с тема на дисертацията: „*Полис, хора, хинтерланд в Северозападното Черноморие (VII – III в. пр. Хр.*“ (защитена 2006 г.), а от 2009 г. е редовен член на Секцията по тракийска археология на НАИМ. В конкурса той участва с хабилитационен труд, предоставен за дискусия под заглавие: *Чернофирнисова керамика от некропола на Аполония Понтика: типологическо и хронологическо изследване (по материали от обредните огнища, ок. 400 – 250 г. пр. Хр.). (Разкопки и проучвания, том XLVIII, София, 2022 г.)*. Участва и с 32 бр. подбрани публикации – студии и статии по приложен списък.

2. Маргарит Дамянов е сред изявените млади изследователи и това проследяваме в многобройните участия в престижни научни форуми и публикации. В спектъра на научните занимания се откроява темата за Аполония, в чието археологическо проучване той участва като заместник-ръководител и ръководител на обекти на територията на града, в обработката на разнообразния материал от разкопките, също и в научни ангажменти като българо-френския проект „Аполония – некрополи и територия“, между НАИМ и Лувъра, осъществяван от 2017 до днес. Освен градските некрополи, Маргарит Дамянов участва и в проучването на архаичното селище и храмов комплекс на о-в Св. Кирик, също и на друго култово средище в Аполония – светилището на Деметра на н. Скамни. Той е участник, а през 2021 г. и ръководител на подводни археологически проучвания в древното пристанище на Аполония Понтика. Затова и значителна част от докладите и публикациите са резултат от лични наблюдения, а Аполония е тема и на монографичното изследване, с което той участва в настоящия конкурс. Тези научни насоки очертават сериозен изследователски интерес с ясно формулирана цел на научното дирене – историята на елинските апойкии по Западния бряг, проследена в общуването между елини и траки в размяната на материални блага и с акцент върху идейния свят на общностите в контактната зона на западно-понтийския ареал. Специално бих подчертал и участието му с курс посветен на „Археология на гръцката колонизация“ в магистърската програма по Археология в Исторически факултет на СУ.

3. Монографията, с която Маргарит Дамянов участва в конкурса, е за чернофирни-совата керамика от Аполония като е обхванат продължителен период във времето между края на 5. век и втората половина на 3. век. Структурата е пределно изчислена и подредена в логиката на самото изследване. Така конкретен и лаконичен е и поднесенят анализ, осъществен със знание, но и с лично участие в обработката на обемния масив от материални свидетелства и наблюдения на терен като участник в изследователския екип, резултат и от усет за детайлите и стремеж да се постигне реконструкция, но не в обобщен поглед, а с внимание към всеки конкретен факт. Но тук по особено оригинален начин авторът е успял да вплете и втора тема, тъй като анализираната керамика произлиза от обредни огнища в некропола на Аполония. Този твърде интересен подход е позволил да бъдат постигнати отговори на въпроси за формите и търговията с тази луксозна керамика, за местното производство на някои от типове, а с данните от нейния анализ да се интерпретират ритуалите и празниците, които са оставили материални следи в обредните огнища в пространството на некрополите. Всъщност анализът е построен върху представителна извадка от затворени комплекси – ок. 400 фрагментирани съда от 45 огнища, но подходът е оправдан, тъй като независимо от количеството артефакти, те винаги ще си остават неясна част от функционирали в древността предмети. Водеща цел на изследването е била прецизното датироване на типове и отделни съдове, което пък е основание за дата и на самите комплекси, а за това са били ползвани и данните от анализа на обикновената керамика (гл. III). Важно наблюдение е, че ползваната в ритуалите керамика е същата, която е функционирала и в бита на аполонийците, а атическият импорт през класическата епоха е бил заменен през елинистическата с доставян от други производствени центрове, сред тях възможно и местни. Някои от изводите за поменалните практики, „прочетени“ в археологическите останки на т.нар. огнища, са с особена тежест за религиозните представи на древните обитатели. Така луксозната керамика, която преобладава в ритуалните огнища, предполага техният представителен и публичен характер, вероятно включени в официалния религиозен календар на града, също и че аполонийците поднасяли трапези на мъртвите, в които самите те не са участвали. А установените периоди в популярност на ритуала и спадове, дори заглъхване в последните десетилетия на 4. век, предполага възможна историческа интерпретация на случилото се в града. Затова и притеснението ми е, че тези тъй важни изводи са поднесени в заключението на изследването, а биха могли да бъдат развити в отделна глава, поднесени със знание и интерес. Но доловим е явният стремеж на Маргарит Дамянов да избяга от свръх-интерпретация, което прозира и в другите негови текстове и още повече засилва достойнството на написаното.

4. Маргарит Дамянов участва в конкурса и с 32 бр. научни публикации: студии и статии, от тях 20 са издадени на чужд език в престижни български и чужди научни издания и поредици, значителен брой са публикувани в реферирани и индексирани издания, 3 са в съавторство, 8 са рецензии. И тук се откроява темата за гръцките апойкии на Западния понтийски бряг, в заниманията си той очаквано е насочен най-вече към Аполония и градските некрополи, в проучването на които участва лично. Тук бих посочил текста му в колективната монография за археологическото проучване на некропола в Калфата; също и за некропола в кв. „Харманите“, както и за некропола при с. Галата при Варна. Темата е продължена в анализа на

аполонийския некропол като извор за историята на града; разширена и в написаното за некрополите и йонийската колонизация в Черно море в престижната поредица *Ancient East & West*; в повдигнатата дискусия за нормативни и ненормативни погребални практики; също за разграничаването на архаичните практики от тези във времето на ранната класика в некрополите на Западнопонтийските градове.

Друга тема е за религиозния живот на Аполония, отново въз основа на лично участие в археологически проучвания: за архаичния *теменос* и селище на Св. Кирик; за светилището на Деметра на н. Скамни в черноморски контекст, както и за неговата ранна дата въз основа на открита архаична източно-гръцка керамика. Това се очертава един целенасочен и перспективен подход към изследване на керамиката в сакрален контекст – виждаме го в анализа на керамичния комплекс в Деметриното светилище – вотивна и друга керамика, както и в последната монография за фирнисовата керамика от обредните огнища в некрополите, а интересите му не пропускат и специфичната проблематика на амфорната тара и керамичната епиграфика в изследване на амфорите от надгробната могила на полуостров Колокита или за т.нар. „псевдо-кипърски“ амфори от Аполонийския некропол.

Откроявам и няколко публикации, които разкриват усета към прочит на материалните свидетелства в археологическа среда като написаното за медальона с Пелей и Тетида от аполонийския некропол; за железен ксифос от антично сметище на Аполония. Но истинския размах той е в състояние да постигне в историческия прочит на археологическите свидетелства за елинските апойкии – бих подчертал студията му за гръцките колонисти в престижния *Companion to Ancient Thrace* на Wiley Blackwell (2015); за развитието на Одесос в ранноелинистическо време; за Дионисополис в предримско време; за териториите на западнопонтийските полиси; за взаимодействието на гърци и траки в района на Одесос, но и в целия западнопонтийски ареал – икономически контакти с влияние върху тракийската култура и появата на смесени групи население.

Маргарит Дамянов е сред изявените изследователи от неговото поколение, в това убеждава обемният списък на публикуваните студии и статии – 81, а свидетелство за положителния отклик на написаното в археологическата колегия са многобройните цитирания в научната книжнина (списък). Приложената документация по конкурса допълва убеждението ми, постигнато в годините познанство, за способен изследовател, силно концентриран в научните си занимания, затова и постигнатото дотук впечатлява с обхват на интересите и дълбочината на знанията. Причина за това е неговата ерудиция и любознание, но и това, че написаното е резултат от лични наблюдения в теренната работа и обработката на материали от археологически проучвания, което повишава значимостта и надеждността на постигнатите изводи. В текстовете не съм забелязал елементи на плагиатство, всъщност не съм и очаквал да откроя.

* * *

5. В заключение бих акцентирал върху несъмнения принос на предложените за обсъждане текстове в конкурса. Оценката ми за тях е положителна, те представляват значим резултат и разкриват несъмнен научен потенциал и натрупан теренен опит. Маргарит Дамянов е изследовател със задълбочени знания за постигнатото от поколения изследователи във водещи научни школи, за откритите в земите ни паметници, писмени и образни свидетелства за тракийската древност, за взаимодействието на култури по Западния бряг на Понта, но и в целия древен Източно-

средиземноморски свят. Това той съчетава с прецизност към фактите и коректност в предлаганите реконструкции, което е и основанието ми да гласувам положително за присъждането на гл. асист. д-р **Маргарит Дамянов** на академичната длъжност „**доцент**“ и да препоръчам избора му от Научния съвет на НАИМ-БАН.

16 август, 2022 г.

Костадин Рабаджиев